

mišljenja i komentari

Stric iz Amerike

N. Raos

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb

Jučer (2. 3. 2005.) propustio sam jedno važno predavanje. A možda i nisam. Možda sam trebao doći na "Ruđer" u četiri sata da čujem akademika Miroslava Radmana, ali ipak – bilo bi mi previše: kako sam ranoranilac, budim se već u četiri, onda nešto čitam ili pišem, pa sam na poslu redovito već prije sedam... I nakon svega, još se gužvati među tolikim ljudima, udisati ugljikov dioksid (CO₂), i slušati. Slušati što?

Ipak, radost mi nije uskraćena navečer u pola osam kada sam imao prigodu pogledati čitav skup na Dnevniku. Kamera može lagati, kamera može sve ne prikazati, ali ipak... Vidim dupkom punu dvoranu, u prvim redovima sjedi krema naše znanosti. Čujem profesora Žinića nakon predavanja. Kaže kako je institut akademika Radmana, koji tek što nije otvoren, velika stvar za našu znanost, a i za institut na kojem je on v. d. ravnatelja. Sad će nam svima biti bolje. Čujem i Radmana: "Trebalo bi materijalno stimulirati ljude koji objavljuju u vrhunskim časopisima." Samo kako, koliko i s kojim (i čijim) novcem?

Da vam pravo kažem nisam se ugodno osjećao. Primisli su primisli (riječ je dakle o posve subjektivnoj reakciji), ali kad sam na ekranu ugledao sve te face koje slušaju Radmanovo predavanje kao riječ Božju, sjetih se Adolfa Hitlera, njegovih govora i bezlične publike. Naša znanost, a i šira javnost, konačno je našla svoga vođu, svoga gurua.

Nitko pametan i dobronamjeren nema i ne može imati ništa protiv toga da u Hrvatskoj dobijemo institut svjetskoga glasa. Ne može imati ništa ni protiv akademika Radmana. Pa ipak, i opet... Mogu li se problemi znanosti i znanstvenog rada u našoj sredini tako rješavati? Misli li tko da će se zbog novoga instituta povećati izdavanja za znanost? Hoće li naši znanstvenici vrijediti više kod kuće i u svijetu? I konačno, što će biti od tog instituta kada dođe novi ministar ili kad (ne daj Bože – ali Božja volja) akademik Radman umre?

*Mi čudo jedno čekamo,
A neće nam se desiti.*

(Dobriša Cesarić)

Bez obzira na pitanja oko financiranja, uprave i rada novoga instituta (u što ne bih ulazio), u cijeloj me je priči prenerazila jedna spoznaja. Jedna bolna spoznaja da mi Hrvati (u domovini) uvijek mislimo kako će netko drugi riješiti naše probleme. Doći će stric ili ujak, svejedno, *uncle* iz Amerike s vrećom dolara kojom će otrati svaku suzu s lica našega. Institut "Ruđer Bošković" nije funkcionirao. Dovedi su našeg čovjeka izvana da ga vodi. Njegovo je preuzimanje ravnateljstva popraćeno fanfarama. Pa opet se nije napravilo ništa. I dalje (i šire): da bismo obranili domovinu, trebao nam je doći naš čovjek iz Legije stranaca. A onda se čudom čudimo da taj čovjek ima kriminalnu prošlost (ta tko ide prav i zdrav u Legiju stranaca?), da je radio u ratu ono što se ne smije činiti... Takvih bi se primjera dalo navoditi unedogled. Naše probleme uvijek će riješiti netko drugi. A taj "drugi" neće tražiti ništa za uzvrat.

Jednom bi se nad svime time trebali zamisliti. Jer nije tu riječ samo o jednom čovjeku i jednom institutu. Riječ je o tome da se problemi naše znanosti ne mogu rješavati na taj način. Što znači materijalno i ino stimuliranje znanstvenoga rada kad čovjek koji hoće i zna raditi u Hrvatskoj nailazi na stalan i sustavan otpor svojih kolega. Gledam na znanstvenom vijeću: uvijek su na tapetu ljudi koji rade – nikad oni koji ne rade. Što znači stimulacija od nekoliko tisuća kuna (zbog članka objavljenog u vrhunskom časopisu) kad si u radnom sporu sa svojim institutom jer ti je šefica zaključala (bez obrazloženja!) radni stol i ne da ti raditi? (Primjer nije izmišljen!) Ili kad čekaš u domaćem časopisu na recenziju šest mjeseci. Ili kad ti hoće odbiti rukopis jer je recenzent recenzentu na žulj stao (a ti o tome nisi ništa znao). Ili kad...

Dragi kolege i sunarodnjaci: sredimo prvo stvari u svojoj kući, pa će onda naši znanstvenici-povratnici moći nešto učiniti i za nas. Vele da ruže cvatu na bunjištu, ali to je čudo: za dobar ružičnjak hoće se dobra zemlja i dobar vrtlar. Eto toliko o uzgoju ruža.